

Odnos do Afroameričanov v izbranih nemških prevodih ameriške literature

Janko Trupej

Laška vas 21, 3273 Jurklošter, Slovenija
<https://orcid.org/0000-0002-4890-8929>
janko.trupej@gmail.com

Članek obravnava prevajanje rasne terminologije in rasističnega diskurza o Afroameričanih v nemščino. Raziskava je zajemala 25 prevodov naslednjih literarnih del: Uncle Tom's Cabin, The Adventures of Tom Sawyer, Adventures of Huckleberry Finn, Light in August, Gone with the Wind, Of Mice and Men, Uncle Tom's Children, Kingsblood Royal, Invisible Man, In Cold Blood, The Color Purple, Beloved in Roll of Thunder, Hear My Cry. Analiza je razkrila, da je bil v prevodih, ki so bili objavljeni od 50. let 19. stoletja do trenutnega desetletja, eksplicitno rasistični diskurz le občasno omiljen z izpusti oz. drugimi vrstami premikov. Pejorativni izrazi za Afroameričane so bili večinoma ohranjeni, medtem ko sta bila predvsem izraza negro in colored pogosto prevedena v nemška izraza Neger in Farbiger/farbig, ki sta bila – tako kot zadevna angleška izraza – nekoč standardna, a sta od 70. let prejšnjega stoletja dalje postopoma postala slabšalna. Posledično nekateri novejši oz. ponovni nemški prevodi vsebujejo več negativno zaznamovanih izrazov za temnopolte kot starejši prevodi – včasih celo več, kot so jih vsebovala izhodiščna besedila, ko so bila prvotno objavljena. Primerjava te raziskave s predhodno izvedeno raziskavo o prevajanju istih literarnih del v slovenščino je pokazala, da so bili nemški prevodi konvencijam ciljne kulture prilagojeni redkeje kakor pa slovenski prevodi. Ti rezultati torej ne govorijo v prid teoriji, da se podomačitvene prevajalske strategije pogosteje uporabljajo v centralnih jezikih kakor v perifernih jezikih.

Ključne besede: literarno prevajanje / ameriška književnost / prevodi v nemščino / rasistični diskurz / rasna terminologija / Afroameričani / temnopolti / ponovni prevodi

Uvod

V zahodnem svetu je bilo izražanje rasističnih nazorov glede temnopoltnih več stoletij družbeno sprejemljivo, zlasti v drugi polovici 20. stoletja pa se je to postopoma začelo spreminjati. Zato ne preseneča, da je vzporedno s tem procesom tudi marsikatero literarno delo, ki vsebuje rasistične prvine, začelo veljati za precej bolj problematično kot v preteklosti (gl. npr. Karolides et al. 172–175, 443–447, 520, 524, 527, 535–536).

Predvsem v zadnjih nekaj desetletjih je bilo izvedenih več raziskav o prevajanju tovrstnega diskurza v različne jezike. Marisa Fernández López je denimo dognala, da so bili v španskih prevodih nekaterih del Roalda Dahla in Enid Blyton določeni rasistični odseki ohranjeni tudi po tem, ko so novejšje izdaje izvornih besedil že izšle v cenzurirani različici. Lorenzo Mastropiero (143–174, 204) je primerjal štiri italijanske prevode Conradove novele *Heart of Darkness* in ugotovil, da je bil rasizem v prevodih, ki so bili objavljeni v letih 1924, 1989 in 1990, ohranjen oz. ponekod celo dodan, v prevodu, ki je bil ravno tako objavljen leta 1990, pa so bile rasistične prvine omiljene. Ewa Kujawska-Lis je analizirala dva poljska prevoda te novele in prišla do zaključka, da je prevod iz leta 1930 manj rasističen kot izvirnik, medtem ko je v prevodu iz leta 2004 rasizem intenziviran. Raefa Mshaweh in Sanaa Benmessaoud (4–10) pa sta pri analizi prevoda taiste novele iz leta 2004 v arabščino dognali, da je v njem prisotnega manj rasističnega diskurza kakor v izvorniku. Judith Lavoie je ugotovila, da je osrednja afroameriška pripovedna oseba v romanu *Adventures of Huckleberry Finn* v prvem francoskem prevodu iz leta 1886 prikazana na občutno bolj stereotipen način kot v izvorniku, kar v precejšnji meri spremeni interpretativne možnosti, ki jih ponuja to klasično besedilo. Elaine Renee Newton Bruzza (74) pa je primerjala dva španska prevoda tega Twainovega romana, ki sta bila oba objavljena leta 1998, in prišla do zaključka, da je rasistični diskurz večinoma ohranjen v obeh. Pri primerjavi prevodov romana *Uncle Tom's Cabin* v nemščino, ki so bili objavljeni v letih 1901, 1911, 1955, 1969, 1992, 1993, 1994 in 2001, je Bettina Hofmann (355–357) med drugim preverila, kako so bila prevedena nekatera poimenovanja za temnopolte – v analizo sicer ni vključila izraza *nigger*. Ugotovila je, da je bil izraz *negro* v starejših prevodih večinoma preveden v *Neger*, v prevodih od 90. let prejšnjega stoletja dalje pa je bil ta izraz uporabljen redkeje, ker se je njegov konotativni pomen vmes spremenil. Rachel Weissbrod (175–182) je analizirala prevode več relevantnih literarnih del v hebrejščino in dognala, da v nekaterih ni zaslediti ideološko motiviranih posegov, medtem ko je bil v drugih rasizem omiljen, občasno pa – ravno obratno – intenziviran. Corine Tachtiris (139–160),

ki je pregledala več raziskav o prevajanju rasističnega diskurza v različne jezike, prav tako navaja, da so bile prevajalske strategije precej heterogene.

V pričujoči razpravi bomo ugotavljali, kako so bila v nemščino prevedena nekatera dela ameriške književnosti, v katerih rasistični diskurz o Afroameričanih predstavlja razmeroma pomembno prvino. Namen raziskave je primerjati rezultate raziskav o prevajanju rasističnega diskurza o temnopoltih v slovenščino (gl. Trupej, »Prevajanje«, »Strategies« in »Odnos«) in preveriti, ali za ta specifičen primer velja teza, ki jo je Johan Heilbron postavil glede prevajanja v jezike z različnim položajem v svetovnem prevodnem sistemu. Ta avtor namreč trdi, da se pri prevajanju v periferne jezike – med katere spada tudi slovenščina – pogosteje uporabljajo potujitvene prevajalske strategije, medtem ko je pri prevajanju v jezike, ki zavzemajo centralni položaj, npr. v nemščino, pogosteje zaslediti podomačitvene prevajalske strategije (prim. Zlatnar Moe et al. 122–123).¹ V raziskavo so bila vključena naslednja literarna dela (13 izvirnikov in 25 prevodov):²

Harriet Beecher Stowe: *Uncle Tom's Cabin* ([1852], 1853, 1994),
 Mark Twain: *The Adventures of Tom Sawyer* ([1876], 1913, 2010),
 Mark Twain: *Adventures of Huckleberry Finn* ([1884], 1902, 1913, 1963, 1997, 2010),
 William Faulkner: *Light in August* ([1932], 1935, 2008),
 Margaret Mitchell: *Gone with the Wind* ([1936], 1937, 2020),³
 John Steinbeck: *Of Mice and Men* ([1937], 1940, 1955, 1959, 2002),
 Richard Wright: *Uncle Tom's Children* ([1938], 1949),
 Sinclair Lewis: *Kingsblood Royal* ([1947], 1951),
 Ralph Ellison: *Invisible Man* ([1952], 1954),
 Truman Capote: *In Cold Blood* ([1966], 1966, 2007),
 Mildred D. Taylor: *Roll of Thunder, Hear My Cry* ([1976], 1984),
 Alice Walker: *The Color Purple* ([1982], 1986),
 Toni Morrison: *Beloved* ([1987], 1989).

Glede na to, da je bilo za sedem izmed obravnavanih del analiziran več kot en prevod, bomo preverili tudi, ali rezultati naše analize govorijo v

¹ Pri potujitvenem prevajanju so ohranjene značilnosti izvirnega besedila, ki kršijo konvencije ciljne kulture, medtem ko je pri podomačitvenem prevajanju ciljno besedilo prilagojeno konvencijam ciljne kulture (Venuti).

² V oglatih oklepajih je navedeno leto objave izvirnika, nato pa sledi leto prve objave obravnavanega prevoda oz. prevodov.

³ Pri obravnavi prevodov romana *Gone with the Wind* se bomo oprli tudi na raziskavo Marie Rohringer, saj naša analiza ni zajemala prevoda iz leta 2020.

prid hipotezi, da je v prvih prevodih literarnih del več podomačevanja kot v ponovnih prevodih (Berman).⁴

Analiza je obsegala prevajanje poimenovanj za temnopolte in eksplisitno rasističnega diskurza o Afroameričanih. Metodološko je raziskava oprta na osnovne koncepte, ki jih je za analizo literarnih prevodov razvila Kitty van Leuven-Zwart: primerjavi izvirnega in ciljnega besedila na mikrostrukturni ravni (tj. na ravni fraz, stavkov in povedi) sledi makrostrukturna primerjava, v okviru katere se ugotavlja, ali bi *premiki*⁵ utegnili vplivati na makrostrukturo posameznega literarnega dela (tj. na fabulo, karakterizacijo, odnose med pripovednimi osebami ipd.). Pred obravnavo analize bomo v naslednjem poglavju na kratko predstavili, kako se je spreminjala zaznamovanost poimenovanj za temnopolte v obeh obravnavanih jezikih, s čimer bomo vzpostavili referenčni okvir za primerjavo.

Zaznamovanost poimenovanj za temnopolte v angleščini in nemščini

V Združenih državah Amerike je bil rasistični diskurz tekom stoletij integralen del zatiranja Afroameričanov, kar verjetno najbolj simbolizira žaljivka *nigger*. Mnenja glede tega, od kdaj je ta izraz negativno zaznamovan, se sicer razlikujejo (Kennedy 4–5; Hughes 327; Asim 11), vsekakor pa sredi 19. stoletja – ko je bil objavljen prvi roman, obravnavan v tej raziskavi – ljudje, ki so želeli biti vljudni, za Afroameričane niso uporabljali izraza *nigger*, marveč *colored* ali *negro* (Hughes 327; Hill 51). Druga pogosto rabljena pejorativna poimenovanja za temnopolte so denimo *darky*, *Jim Crow* in *coon* (Asim 18, 28, 79). Z intenziviranjem afroameriškega gibanja za državljanske pravice sredi 20. stoletja je sicer tudi raba rasističnih izrazov postala čedalje bolj družbeno nesprejemljiva; predvsem to velja za izraz *nigger*, ki ga nekateri dojemajo kot najbolj žaljivo besedo v ameriški angleščini (Hill 51; prim. Asim 9; Rattansi 120). V istem obdobju sta tudi izraza *negro* in *colored* začela postajati pejorativno

⁴ Obstaja dvomestno število nemških prevodov romanov *Uncle Tom's Cabin*, *The Adventures of Tom Sawyer* in *Adventures of Huckleberry Finn*, zato so bili za analizo izbrani posamezni prevodi iz različnih obdobj.

⁵ V prevodoslovnem kontekstu lahko premike opredelimo kot »spremembe, ki se zgodijo ali se lahko zgodijo pri procesu prevajanja« (Bakker et al. 269) oz. kot »vse, kar se zdi novo glede na izvirnik ali se ne pojavi, kjer bi lahko pričakovali, da se bo« (271). Kadar prevajalec tujejezičnega citata ni naveden, je citat prevedel avtor pričujočega prispevka.

zaznamovana – kot standardna izraza sta ju postopoma nadomestila *African American* in *black* (Rattansi 116).

Izraz *nigger* je bil prevzet tudi v nemški jezik, kjer ima že dolgo slabšalen konotativni pomen – tako je npr. opredeljen v leta 1908 objavljenem slovarju *Meyers Großes Konversations-Lexikon* (689). Več stoletij je bil standardni nemški izraz za temnopolte *Neger*, ki se je običajno uporabljalo za ljudi s temnejšo poltjo oz. za tiste iz podsaharske Afrike (Arndt in Hamann 650; prim. Arndt 654), medtem ko sta se samostalnik *Farbiger* in pridevnik *farbig* običajno uporabljala za temnopolte osebe mešanega porekla (Sow, »Farbig/e« 684). Do zadnjih nekaj desetletij 20. stoletja sta bila *Neger* in *Farbiger/farbig* standardna izraza, primerljiva z *negro* in *colored* v ameriški angleščini. Toda podobno kot velja za angleška izraza, sta tudi oba nemška izraza sčasoma pridobila slabšalno konotacijo.⁶ Susan Arndt (653) celo trdi, da ima izraz *Neger* v sodobni nemščini enak status kot izraz *nigger* v angleščini. Samostalnik *Schwarzer* in pridevnik *schwarz* sta postopoma nadomestila prejšnja standardna izraza in danes veljata za najbolj sprejemljiv način poimenovanja temnopolnih (Sow, »Schwarz« 608) – torej podobno kot izraz *black* v angleščini.

Prevajanje poimenovanj za temnopolte v nemščino

V analizo so bili zajeti prevodi vseh pojavitev poimenovanj za temnopolte v obravnavanih delih. Primerjali smo konotativni pomen posameznih poimenovanj ob izidu izvornih in ciljnih besedil. Če je denimo izvorna kultura ob izidu posameznega literarnega dela določena izraza dojemala kot pejorativen in je bil tudi v prevedenem besedilu uporabljen izraz, ki je bil ob izidu prevoda pejorativen, tega torej nismo obravnavali kot premik, v nasprotnem primeru pa.⁷

V prevodih romanov *The Color Purple*, *Beloved* in *Roll of Thunder, Hear My Cry* (gl. Dodatek 314, 318, 324), ki so jih napisale afroameriške pisateljice, je izvorna slogovna zaznamovanost poimenovanj za temnopolte skoraj dosledno ohranjena. Prevajalki Helga Pfetsch, ki je prevedla prva dva romana, in Heike Brandt, ki je prevedla slednjega, sta ohranili

⁶ Upad rabe poimenovanja *Neger* oz. začetek njegove pejorativnosti je mogoče zaznati v 70. letih prejšnjega stoletja (Poenicke 18; Raeithel 101).

⁷ Elektronski dodatek k članku vsebuje tako tabele z referencami za sleherni prevod vseh izrazov kot tudi tabele s kontekstom za posamezen izraz. Datoteka je dostopna na naslednjem spletnem naslovu: https://www.researchgate.net/publication/402706259_Elektronski_dodatek_k_clanku_-_Odnos_do_Afroamericanov_v_izbranih_nemskih_prevodih_ameriske_literature.

izraz *nigger*. Upoštevali sta tudi zaznamovanost izrazov *negro* in *colored*, ki v obdobju objave izvirkov nista več bila standardna izraza za poimenovanje temnopolnih, in sta ju skoraj izključno prevedli v poimenovanji *Neger* in *Farbiger/farbig*, za kateri je v nemščini ob nastanku prevodov veljalo enako.

Še pogosteje kot v zgoraj omenjenih treh romanih je negativna poimenovanja za temnopolte uporabljal afroameriški pisatelj Richard Wright v zbirki kratkih zgodb z naslovom *Uncle Tom's Children*. V nemškem prevodu je bilo ohranjenih več kot 90 % pejorativno zaznamovanih poimenovanj, podobno pa je tudi pri nevtralnih izrazih (gl. Dodatek 204–205), zato ni občutne razlike glede intenzivnosti rasizma. Tega pa ni mogoče trditi za prevod romana *Invisible Man* izpod peresa afroameriškega pisatelja Ralpa Ellisona: pri nevtralnih izrazih za temnopolte premiki sicer niso bili pogosti, izvorno negativnih poimenovanj pa je bilo ohranjenih le približno 70 % (gl. Dodatek 290–291). Prevajalec Georg Goyert je npr. za izvorna izraza *nigger* in *niggub* velikokrat uporabil poimenovanje *Neger*, ki v 50. letih prejšnjega stoletja še ni bilo negativno zaznamovano. V tem romanu so premiki dovolj pogosti, da nekoliko omilijo negativen odnos belih pripovednih oseb do Afroameričanov.

V romanu *Kingsblood Royal* je 25 različnih poimenovanj za temnopolte skupno uporabljenih več kot tisočkrat. Prevajalec Rudolf Frank ni bil dosleden in je za določen izvorni izraz pogosto uporabil več različnih prevodnih rešitev, pri čemer je negativne izraze občasno prevedel nevtrarno. Toda velja tudi obratno: v nekaterih primerih je nevtralne izraze prevedel negativno oz. je negativne izraze celo dodajal (gl. Dodatek 220–224). Ko denimo ena izmed afroameriških pripovednih oseb v izvorniku navede pet rasističnih žaljivk, ki jih belci uporabljajo za temnopolte, tj. *nigger*, *coon*, *jig*, *spade* in *smoke* (Lewis 99), prevajalec ni le ohranil vseh izrazov iz izvornika, temveč je dodal še pet izrazov: *Darky*, *Moke*, *Dinge*, *Boogie* in *Zigaboo* (Lewis – Frank 106). Zaradi tovrstnih dodatkov je skupno število negativnih izrazov za temnopolte v tem romanu zgolj za dobro desetino manjše kot v izvorniku.⁸

Pri analizi petih prevodov romana *Adventures of Huckleberry Finn* so bile ugotovljene razlike pri strategiji za prevajanje izraza *nigger* (gl. Dodatek 56, 69, 83, 97, 110), ki je malone edino poimenovanje za Afroameričane, ki ga je Twain v tem delu uporabljal. V najstarejšem obravnavanem prevodu (1902) je bilo ohranjenih 85 % pojavitev tega

⁸ Za celovito analizo prevajanja poimenovanj za temnopolte v tem romanu v nemščino ter primerjavo s prevajalskimi strategijami v slovenščino in srbo-hrvaščino gl. Trupej, »Significance«.

izraza, v drugem najstarejšem prevodu (1913) pa 74 %. V treh prevodih, ki so bili objavljeni od sredine prejšnjega stoletja dalje (1963, 1997, 2010), pa je ta odstotek vedno znašal najmanj 97 %. Izraz *nigger* v tem romanu je ključnega pomena za ponazarjanje odnosa med Huckleberryjem Finnom, najstnikom z družbenega roba, in ubežnim sužnjem Jimom, ki skupaj potujeta po reki Misisipi. Pogosti premiki, ki jih je v prevodu iz leta 1913 napravil Ulrich Johannsen, povzročijo, da je protagonistov odnos do Jima nekoliko drugačen, kar lahko vpliva na interpretativne možnosti pri tem romanu, kot bomo ponazorili v naslednjem poglavju.

Do podobnih ugotovitev smo prišli tudi pri obeh obravnavanih prevodih (1853, 1994) romana *Uncle Tom's Cabin* (gl. Dodatek 8–9, 30–31): v starejšem prevodu je ohranjenih 69 % pojavitev izraza *nigger*, v novejšem prevodu pa 89 %. Kako pomembno vlogo ima ta izraz pri ponazarjanju odnosov med pripovednimi osebami oz. etničnimi skupinami v tem romanu, je denimo razvidno iz naslednjega odseka:

“Pah!” said Rosa and Jane, with supreme disgust; “let her keep out of our way! What in the world Mas'r wanted another of these low **niggers** for, I can't see!”

“You go long! No more **nigger** dan you be, Miss Rosa,” said Dinah, who felt this last remark a reflection on herself. “You seem to tink yourself white folks. You an't nerry one, black *nor* white, I'd like to be one or turrer.” (Stowe 254)⁹

V starejšem prevodu zasledimo premik, saj je druga pojavitev izraza *nigger* izpuščena:

„Bah!“ riefen Rosa und Jane, mit dem äußersten Ekel; „sie soll uns ja aus dem Wege gehen. Ich kann nicht begreifen, wozu der Master noch einen von diesen gemeinen **Niggern** angeschafft hat.“

„Haltet die Mäuler!“ rief Dina, welche in dieser Bemerkung eine sie beleidigende Anzüglichkeit erblickte; „sie ist nicht schlechter als Ihr. Ihr scheint Euch für weiße Leute zu halten, aber Ihr seid weder schwarz noch weiß. Ich will lieber das Eine oder das Andere sein.“ (Stowe – N. N. 173)¹⁰

⁹ »Fuj!« sta z izjemnim gnusom rekli Rosa in Jane. »Naj nama ne hodi na pot! Ne razumem, zakaj si je gospodar sploh omislil še enega od teh nizkotnih črnuhov!«

»Spravita se stran! Ni nič manj črnuh kot ti, gospodična Rosa,« je rekla Dinah, ki je čutila, da je zadnja opazka letela nanjo. »Očitno se prištevaš med belce. Pa nisi niti eno niti drugo, ne črna ne bela; jaz bi rajši bila eno ali drugo.« (Poudarek s krepko pisavo je v celotni razpravi dodan.)

¹⁰ »Fuj!« sta z največjim gnusom vzkliknili Rosa in Jane. »Naj se naju le ogiba! Ne razumem, zakaj je gospodar privlekel še enega od teh nizkotnih črnuhov.«

»Zaprta gobec!« je vzkliknila Dinah, ki je v tej opombi prepoznala žaljivko, ki je letela nanjo. »Nič slabša ni od vaju. Očitno se imata za belce, vendar nista niti črni niti beli. Jaz sem rajši ali eno ali drugo.«

Tako v starejšem kot v novejšem prevodu zadevnega romana sta za izraza *negro* in *colored* večinoma uporabljena izraza *Neger* in *Farbiger/farbig*, ki sta bila ob objavi starejšega prevoda nezaznamovana, za novejši prevod pa to ne velja. Torej je v novejšem prevodu več pejorativnih imenovanj za temnopolte kakor v starejšem prevodu in v izvirniku.

Nekoliko drugačna je situacija pri prevodih romanov *Light in August* (1935, 2008), *Of Mice and Men* (1940, 1955, 1959, 2002) ter *In Cold Blood* (1966, 2007) (gl. Dodatek 124, 142, 188, 191, 194, 197, 308, 311), saj je izraz *nigger* v vseh dosledno ohranjen. Za prevode izrazov *negro* in *colored* pa velja enako, kot je navedeno v prejšnjem odstavku: zaradi uporabe izrazov *Neger* in *Farbiger/farbig* je skupno število pejorativnih poimenovanj za temnopolte v prevodih iz tega tisočletja večje kot v starejših prevodih in izvirkih.

Več negativnih poimenovanj za temnopolte kakor v izvirniku je tudi v obeh obravnavanih prevodih romana *The Adventures of Tom Sawyer* (gl. Dodatek 52, 54). Ne le, da je Ulrich Johannsen v starejšem prevodu (1913) ohranil vse razen ene pojavitve izraza *nigger*, temveč je slednji izraz uporabljal tudi kot prevodno rešitev za izraza *negro* in *colored*. Tudi v novejšem prevodu (2010) je Andreas Nohl dosledno ohranil izraz *nigger*, poleg tega pa je za izraza *negro* in *colored*, ki sta bila v Twainovem obdobju nezaznamovana, uporabil izraza *Neger* in *farbig*, ki sta bila ob izidu prevoda pejorativna.

Maria Rohringer je analizirala prvi in ponovni prevod romana *Gone with the Wind* (1937, 2020) in v slednjem zasledila drugačno strategijo kot pri prevodih, ki smo jih obravnavali v prejšnjih odstavkih. V prvem prevodu je bil za izraz *negro* v približno štirih petinah primerov uporabljen izraz *Neger*, ki je bil standarden v obdobju nastanka prevoda. V ponovnem prevodu pa je bilo za izraz *negro* v približno dveh tretjinah primerov uporabljeno poimenovanje *Schwarzer/schwarz*, torej sodobni standardni izraz (Rohringer 64). Novejši prevod je glede konotativnega pomena poimenovanj za temnopolte bolj primerljiv z izvirkom, kar je najbolj nazorno pri prevodnih rešitvah za izraz *nigger*: od 104 pojavitve iz izvirk jih je v novejšem prevodu ohranjenih 83, v starejšem prevodu pa le 57 (74–76). Obstajajo sicer razlike med izdajami slednjega prevoda: Rohringer je analizirala izdajo iz leta 2019, mi pa smo analizirali izdajo iz leta 1949, v kateri je bil izraz *nigger* ohranjen 63-krat (gl. Dodatek 160). Pri prevodih nekaterih del so bili posegi v besedilo torej očitno izvedeni tudi v različnih izdajah.

Prevajanje eksplicitno rasističnega diskurza v nemščino

V prevodih večine obravnavanih književnih del nismo zasledili posegov v besedilo, ki bi spremenili karakterizacijo Afroameričanov oz. odnos drugih pripovednih oseb do njih. Ena od izjem sta oba obravnavana prevoda romana *Uncle Tom's Cabin*, ki sicer obsoja suženjstvo, a mu literarna kritika predvsem od sredine 20. stoletja dalje vseeno pogosto očita rasistične tendence. Glede tega romana je problematično predvsem to, da je veliko afroameriških pripovednih oseb prikazanih na stereotipen način, poleg tega pa je na številnih mestih razvidno, da tudi pripovedne osebe, ki suženjstvu nasprotujejo, Afroameričanov ne priznavajo kot sebi enakovrednih. Med slednje spada tudi veleposestnik Augustine St. Clare, ki sicer ne odobrava sužnjelastniškega sistema, vendar podedovanih sužnjevi kljub temu ne osvobodi, temveč se odloči z njimi zgolj ravnati velikodušno. Meni namreč, da se jim tako godi bolje, kot bi se jim, če bi bili svobodni.

V anonimnem prevodu iz leta 1853 nekateri premiki v določeni meri spremenijo odnos med tem gospodarjem in njegovimi sužnji. Na sestričnino vprašanje, zakaj ni kaznoval mladega hišnega sužnja Adolpha, ko si je slednji brez dovoljenja nadel gospodarjevo obleko, St. Clare v izvorniku npr. odvrne naslednje: »Why, after all, what's the harm of the **poor dog's** wanting to be like his master[?]« (Stowe 185).¹¹ Ta poved je prevedena v »Was ist denn Böses dabei, daß **der arme Teufel** seinem Herrn ähnlich zu werden wünscht?« (Stowe – N. N. 125).¹² Premik zasledimo pri besedni zvezi *poor dog* (»ubogi pes«), saj je ta prevedena v *armer Teufel*, ki označuje »reveža«, »siromaka« oz. »nemaniča« – torej v prevodu ni degradacije na živalsko raven. V tem prevodu je zaslediti še več neposrednih posegov na makrobeseidilni ravni: v celoti so denimo izpuščene nekatere izjave, ki Afroameričane prikazujejo na stereotipen način (gl. Stowe/Stowe – N. N. 34–35/22, 102/67, 244/166). V novejšem prevodu pa smo omembe vreden poseg odkrili pri odseku, ko pripovedovalec v izvorniku na naslednji način primerja Evangeline St. Clare – najbolj idealizirano pripovedno osebo v romanu – in sužnjo po imenu Topsy:

There stood the two children representatives of the two extremes of society. The fair, high-bred child, with her golden head, her deep eyes, her spiritual, noble brow, and prince-like movements; and her black, keen, subtle, cringing, yet acute neighbor. They stood the representatives of their races. **The Saxon, born of ages**

¹¹ »Komu pa pravzaprav škoduje, če si **ubogi pes** želi biti podoben gospodarju?«

¹² »Kaj pa je hudega pri tem, če si **revež** želi postati podoben gospodarju?«

of cultivation, command, education, physical and moral eminence; the Afric, born of ages of oppression, submission, ignorance, toil and vice! (Stowe 260)¹³

Zadnji dve povedi iz izvornika sta v prevodu izpuščeni, zaradi česar je odstavek občutno manj rasističen.¹⁴

Da standen zwei Kinder nebeneinander, die die Beiden Extreme der Gesellschaft repräsentierten. Das Kind aus guter Familie, mit seinem goldenen Haar, seinen unergründlichen Augen, seiner geistvollen, edlen Stirn und seinen Bewegungen wie eine Prinzessin – und neben ihm das schwarze, durchtriebene Geschöpf, unterwürfig, aber schlau. (Stowe – Althoetmar-Smarczyk 287)¹⁵

V obeh prevodih premike zasledimo tudi pri prevajanju izraza *boy*, s katerim so gospodarji pogosto nagovarjali svoje odrasle moške sužnje. Od 52 pojavitev tega izraza jih je v starejšem prevodu 22 prevedenih v *Bursche* in 14 v *Junge* – oba izraza je mogoče prevesti v »fant«. V preostalih 16 primerih pa zasledimo devet različnih vrst premikov (gl. Dodatek 9), ki so najpogostejši, ko izraz *boy* v izvorniku uporabi Augustine St. Clare (gl. Stowe/Stowe – N. N. 172/115, 173/116, 312/215, 318/219, 319/220, 320/221, 323/223, 333/228). Ko se ta pripovedna oseba denimo vrne s potovanja in v izvorniku Adolpha pozdravi z besedami »[H]ow are you, **boy?**« (Stowe 173),¹⁶ je to prevedeno v »Wie geht es Dir, mein **Sohn?**« (Stowe – N. N. 116).¹⁷ V prevodu je zaradi uporabe izraza *Sohn* (»sin«) nakazan bolj očetovski odnos med gospodarjem in njegovim sužnjem. Zaradi tovrstnih premikov ima St. Clare v prevodu nekoliko manj podcenjujoč odnos do Afroameričanov. V novejšem prevodu romana so premiki pri izrazu *boy* manj pogosti, saj ta v *Junge* ali *Bursche* ni preveden v devetih primerih (gl. Dodatek 31).

Omembe vredne posege v besedilo je zaslediti tudi v enem izmed obravnavanih prevodov romana *Adventures of Huckleberry Finn*. Ulrich

¹³ Tam sta stala otroška predstavnika dveh skrajnosti družbe. Svetlolasi otrok plemenitega rodu, z zlatimi lasmi, globokimi očmi, poduhovljenim, plemenitim čelom in kraljevskimi gibi; in njegov temnopolt, oster, prebrisan, klečeplazan, toda bister sosed. Stala sta kot predstavnika svojih ras. **Saksonski otrok, rezultat stoletij omike, oblasti, izobrazbe, telesne in moralne odličnosti; in afriški otrok, rezultat stoletij zatiranja, podložnosti, nevednosti, garanja in pregreh!**

¹⁴ Ker je Susanne Althoetmar-Smarczyk ta prevod napravila na podlagi enega od starejših anonimnih prevodov, sicer ni znano, v katerem obdobju je bil ta poseg izveden.

¹⁵ Tam sta stala dva otroka, ki sta predstavljala dve skrajnosti družbe. Otrok iz dobre družine, z zlatimi lasmi, nedoumljivimi očmi, duhovitim, plemenitim čelom in princenimi gibi – in poleg njega črno, prekanjeno bitje, pokorno, a lokavo.

¹⁶ »Kako si, **dečko?**«

¹⁷ »Kako si, **sin moj?**«

Johannsen je v prevodu iz leta 1913 v interpretativne možnosti besedila neposredno posegel pri odstavku, v katerem protagonistov oče – lokalni pijanec po imenu Stari Finn – pripoveduje o tem, da je pred časom srečal Afroameričana iz zvezne države Ohio, ki je imel enake pravice kot beli državljani ter je bil premožen in izobražen (Twain 26–27). Zaradi izpusta celotnega zadevnega odstavka (Twain – Johannsen 34) je tedanjemu bralstvu nemške različice romana ostalo zamolčano, da so sredi 19. stoletja v ZDA obstajali tudi Afroameričani s takšnim statusom – torej niso bili vsi zgolj nevedni in brezpravni sužnji.

Poleg tega je ta prevajalec z nekaterimi dodanimi pridevniki v določeni meri spremenil karakterizacijo afroameriškega protagonista Jima – slednji zase v prevodu osemkrat uporabi pridevnik *arm* (»ubog«; Twain/Twain – Johannsen 39/48 [2×], 41/50 [2×], 41/51 [2×], 42/51, 44/54) in štirikrat pridevnik *alt* (»star«; 40/50, 41/50 [2×], 46/55), medtem ko tega v izvorniku ne stori. Na primer pri povedi, ki se v izvorniku glasi: »Ole missus—dat's Miss Watson—she pecks on me all de time, en treats me pooty rough, but she awluz said she wouldn' sell me down to Orleans« (Twain 40–41).¹⁸ Prevedena je na naslednji način: »Alte Fräulein Watson immer eklig gewesen zu **alte, arme Jim**. Haben aber doch immer gesagt, täten ihn nie verkaufen nach New Orleans« (Twain – Johannsen 50).¹⁹ Tudi ko Huckleberry Finn govori o Jimu, v prevodu zasledimo dodatek pridevnika *arm* (Twain/Twain – Johannsen 39/48 [2×], 77/90). Denimo pri naslednjem dialogu med zadevnima pripovednima osebama: »[,]Den we kin git sumfn better den strawbries. / ,Strawberries and such truck, I says. ,Is that what you live on?« (Twain 39).²⁰ Prevod se glasi: »[,]Du finden anderes Essen als **arme Jim!** / ,Hast du von nix als Beeren gelebt, **armer** Teufel?« (Twain – Johannsen 48).²¹

Tovrstni premiki utegnejo vplivati na interpretativne možnosti zgodbe. V izvorniku je Jim namreč prikazan kot dostojanstven in proaktiven, v prevodu pa zaradi omenjenih posegov deluje nekoliko bolj nemočno. S tem je prevajalec do neke mere spremenil tudi odnos med obema protagonistoma – medtem ko sta v izvorniku dokaj enakovredna, je Jim v zadevnem prevodu prikazan v nekoliko bolj podrejenem položaju. Ker je Jim manj občudovanja vredna pripovedna oseba kakor v izvorniku,

¹⁸ »Stara gospa – se pravi gospodična Watson – me je kar naprej zbadala in grdo ravnala z menoj, ampak vedno je govorila, da me ne bo nikoli prodala dol v New Orleans.«

¹⁹ »Stara gospodična Watson je vedno grdo ravnala z **ubogim, starim Jimom**. Ampak vedno je govorila, da ga ne bo nikoli prodala v New Orleans.«

²⁰ »Potem si bova lahko poiskala kaj boljšega od jagod.« / »Jagode in takšne povrt-nine,« sem rekel. »Si od tega živel?«

²¹ »Našel boš drugo hrano kot **ubogi Jim!**« / »Si živel samo od jagod, **siromak?**«

v manjši meri pripomore k protagonistovi osebnostni rasti oz. k temu, da Huckleberry Finn na določeni točki zavrne rasizem.²²

V romanu *Invisible Man* neimenovani afroameriški protagonist pripoveduje o svoji poti od upapolnega mladeniča, ki se iz majhnega mesta na amerškem jugu odpravi na študij v Harlem, kjer pa se je primoran soočiti z rasizmom in izkoriščanjem. Čeprav se večina tega *Bildungsromana* ne odvija v južnih ameriških zveznih državah in dogajanje ni postavljeno v obdobje suženjstva, bele pripovedne osebe za polnoletne Afroameričane vseeno uporabljajo izraz *boy*. V izvirniku je 28 takšnih primerov, medtem ko je v prevodu iz leta 1954 izraz *Junge* (»fant«) uporabljen zgolj enajstkrat, v ostalih primerih pa zasledimo premike: trinajstkrat je izraz izpuščen na ravni povedi, trikrat je preveden v *junger Mann* (»mladi mož«) in enkrat v *Schüler* (»dijak«; gl. Dodatek 286). Kot primer navajamo poved z začetka zgodbe, ki se nanaša na protagonista: »This **boy** was brought here to deliver a speech which he made at his graduation yesterday ...« (Ellison 28).²³ Prevod se glasi: »Dieser **junge Mann** ist hierher bestellt, um die Rede zu wiederholen, die er gestern bei der Schlußfeier in der Schule gehalten hat ...« (Ellison – Goyert 37).²⁴ Zaradi premika je v prevodu izražen manj podcenjujoč odnos; ker so tovrstni premiki pogosti, lahko podobno sklepamo za raven celotne zgodbe.

Zaključek

V nemških prevodih literarnih del *Kingsblood Royal*, *Uncle Tom's Children*, *The Color Purple*, *Beloved* in *Roll of Thunder, Hear My Cry* ni bilo premikov pri prevajanju poimenovanj za temnopolte oz. ti niso bili dovolj pogosti, da bi vplivali na makrostrukturno raven besedil. Izjema med obravnavanimi deli, ki so bila prevedena zgolj enkrat, je roman *Invisible Man*, saj je pejorativnih poimenovanj za temnopolte občutno manj kot v izvirniku, zato je ta vidik izražanja rasizma v nemški različici nekoliko omiljen.

V starejših obravnavanih prevodih romanov *Gone with the Wind*, *Adventures of Huckleberry Finn* in *Uncle Tom's Cabin* je ohranjenih manj pejorativnih izrazov za temnopolte kot v prevodih, ki so bili objavljeni v zadnjih nekaj desetletjih. Pri besedilih *In Cold Blood*, *Of Mice and Men*,

²² Tovrstni premiki so še pogostejši v prvem prevodu tega romana v slovenščino, zato je učinek še bolj izrazit (gl. Trupej, »Odnos« 399–400).

²³ »Tega **fanta** so pripeljali sem, da bi imel govor, ki ga je imel včeraj, ko je maturiral ...«

²⁴ »Tega **mladega moža** so poklicali sem, da bi ponovil govor, ki ga je imel včeraj na zaključni slovesnosti v šoli ...«

The Adventures of Tom Sawyer ter *Light in August* pa so rasistična poimenovanja večinoma ohranjena tako v starejših kot tudi v novejših prevodih. Posebej velja izpostaviti prevajalske strategije za izraza *negro* in *colored*, saj sta bila v večini večkrat prevedenih del v vseh obdobjih zanju uporabljena izraza *Neger* in *Farbiger/farbig*. Angleška izraza sta bila ob izidu izvirkov standardna, medtem ko imata nemška izraza približno zadnjih petdeset let negativen predznak, kar ima vpliv na intenzivnost rasističnega diskurza v novejših prevodih. Izjema je ponovni prevod romana *Gone with the Wind*, v katerem je izraz *negro* preveden v *Schwarzer/schwarz*, s čimer je ohranjen konotativni pomen izvirkov v času njegovega izida. Izjema je tudi starejši prevod romana *The Adventures of Tom Sawyer*, saj je za obe nevtralni angleški poimenovanji uporabljen negativen izraz *Nigger*.

Pri strategijah za prevajanje eksplicitno rasističnega diskurza so bile razlike manjše, saj smo omembe vredne posege v besedilo ugotovili le v prevodih treh besedil. V prevodu romana *Invisible Man* in obeh prevodih romana *Uncle Tom's Cabin* smo zasledili premike pri prevajanju izraza *boy*, ko so ga bele pripovedne osebe uporabile za Afroameričane – odnos do slednjih je v prevodih zato manj podcenjujoč. Predvsem v starejšem izmed obeh prevodov romana *Uncle Tom's Cabin* smo ugotovili tudi izpuste posameznih delov besedila, ki temnopolte prikazujejo v negativni luči. V prevodu romana *Adventures of Huckleberry Finn* iz leta 1913 pa smo zasledili izpust odstavka iz izvirkov, ki razodeva, da so bili tudi v obdobju suženjstva nekateri Afroameričani izobraženi in so lahko imeli razmeroma visok status v družbi. Poleg tega je v tem prevodu afroameriški protagonist prikazan kot manj dostojanstven, kar lahko vpliva na percepcijo odnosa med njim in Huckleberryjem Finnem, s tem pa tudi na interpretativne možnosti besedila.

Rezultati naše analize ne podpirajo teorije, da se pri prevajanju v centralne jezike podomačitvene strategije uporabljajo pogosteje kot pri prevajanju v periferne jezike, saj so bile v obravnavanih nemških prevodih te strategije uporabljene redkeje kot v slovenskih prevodih istih literarnih del (prim. Trupej, »Prevajanje« 94–102, »Strategies« 328–334 in »Odnos« 399–403). Predvsem smo bistveno manj pogosto kot v slovenskih prevodih zasledili posege, ki bi omilili eksplicitno rasistični diskurz. Podobna je situacija glede negativnih poimenovanj za temnopolte: medtem ko so bila ta v slovenskih prevodih skozi zgodovino pogosto nevtralizirana, so bila v obravnavanih nemških prevodih večinoma ohranjena. Številni obravnavani nemški prevodi, ki so izšli v zadnjih nekaj desetletjih, zaradi uporabljenih prevajalskih strategij za nezaznamovane angleške izraze dejansko vsebujejo skupno več negativnih izrazov za temnopolte kot

izhodiščna besedila ob prvotnem izidu. Zato naša raziskava tudi le deloma govori v prid hipotezi o ponovnih prevodih: kar se tiče negativnih izrazov za temnopolte, so ponovni prevodi večinoma res bližje učinku izvirnikov, za prevode nevtralnih izrazov pa tega ni mogoče trditi.

Primerjati velja tudi prevajalske strategije v posameznih zgodovinskih obdobjih. Ulrich Johannsen je npr. romana *The Adventures of Tom Sawyer* in *Adventures of Huckleberry Finn* prevedel v obdobju, ko je Nemško cesarstvo imelo svoj kolonialni imperij (1884–1920). Evropske velesile so svojo prisotnost v kolonijah pogosto upravičevale s tem, da tam v prvi vrsti civilizirajo »nižje« rase, kar bi utegnil biti razlog za manj pozitivno upodobitev temnopoltega protagonista v slednjem prevodu. A po drugi strani je prevajalec v tem prevodu omilil pejorativna poimenovanja za temnopolte, medtem ko jih je v prevodu romana *The Adventures of Tom Sawyer* uporabil več kot v izvirniku. Tudi pri prevodih, ki so izšli med nacističnim obdobjem, prevajalske strategije niso bile povsem homogene: medtem ko so bila rasistična poimenovanja za temnopolte v prevodih romanov *Light in August* ter *Of Mice and Men* večinoma ohranjena, jih je v prevodu romana *Gone with the Wind* bistveno manj kot v izvirniku. Ugotovitve naše raziskave bi zato lahko služile kot spodbuda za obsežnejšo raziskavo prevajanja diskurza o temnopoltih v nemščino, ki bi osvetlila, kakšen odnos do njih so prevodi odsevali v različnih obdobjih – in s tem tudi do neke mere sooblikovali odnos družbe do te etnične skupine.

VIRI

- Capote, Truman. *In Cold Blood*. New American Library, 1978 [1966].
- Capote, Truman. *Kaltblütig. Wahrheitsgemäßer Bericht über einen mehrfachen Mord und seine Folgen*. Prev. Kurt Heinrich Hansen, Limes-Verlag, 1966.
- Capote, Truman. *Kaltblütig. Wahrheitsgemäßer Bericht über einen mehrfachen Mord und seine Folgen*. Prev. Thomas Mohr, Kein und Aber, 2007.
- Ellison, Ralph. *Invisible Man*. Penguin Books, 1978 [1952].
- Ellison, Ralph. *Der unsichtbare Mann*. Prev. Georg Goyert, Rowohlt, 1998 [1954].
- Faulkner, William. *Light in August*. Penguin, 1977 [1932].
- Faulkner, William. *Licht im August*. Prev. Franz Fein, Rowohlt, 1988 [1935].
- Faulkner, William. *Licht im August*. Prev. Helmut Frielinghaus in Susanne Höbel, Rowohlt, 2008.
- Lewis, Sinclair. *Kingsblood Royal*. Random House, 2001 [1947].
- Lewis, Sinclair. *Der königliche Kingsblood*. Prev. Rudolf Frank, Paul List Verlag, 1956 [1951].
- Mitchell, Margaret. *Gone with the Wind*. Simon and Schuster, 1996 [1936].
- Mitchell, Margaret. *Vom Winde verweht*. Prev. Martin Beheim-Schwarzbach, Claassen und Goverts, 1949 [1937].
- Morrison, Toni. *Beloved*. Vintage Books, 2004 [1987].

- Morrison, Toni. *Menschenkind*. Prev. Helga Pfetsch, Rowohlt, 1993 [1989].
- Steinbeck, John. *Of Mice and Men*. Penguin, 2006 [1937].
- Steinbeck, John. *Von Mäusen und Menschen*. Prev. Elisabeth Rotten, Dt. Taschenbuch-Verlag, 2008 [1940].
- Steinbeck, John. *Von Mäusen und Menschen*. Prev. Georg Hofer, Diana Verlag, 1955.
- Steinbeck, John. *Von Mäusen und Menschen*. Prev. Otto Kyburg, Reclam, 1986 [1959].
- Steinbeck, John. *Von Mäusen und Menschen*. Prev. Mirjam Pressler, Deutscher Taschenbuch Verlag (dtv), 2002.
- Stowe, Harriet Beecher. *Uncle Tom's Cabin*. Tantor Media, 2008 [1852].
- Stowe, Harriet Beecher. *Onkel Toms Hütte, oder Negerleben in den Sklavenstaaten von Amerika*. Prev. N. N., Leipzig, Friedlein, 1853.
- Stowe, Harriet Beecher. *Onkel Toms Hütte*. Prev. Susanne Althoetmar-Smarczyk, Artemis und Winkler, 2001 [1994].
- Taylor, Mildred D. *Roll of Thunder, Hear My Cry*. 1976. *Internet Archive*, https://archive.org/stream/RollOfThunderHearMeCry/rollofthunder_djvu.txt. Dostop 10. 4. 2026.
- Taylor, Mildred D. *Donnergerollen, hör mein Schrei'n*. Prev. Heike Brandt, Beltz und Gelberg, 2005 [1984].
- Twain, Mark. *The Adventures of Tom Sawyer*. Oxford University Press, 2007 [1876].
- Twain, Mark. *Die Abenteuer des Tom Sawyer*. Prev. Ulrich Johannsen, Droemer / Knauer, 1959 [1913].
- Twain, Mark. *Tom Sawyer & Huckleberry Finn*. Prev. Andreas Nohl, Hanser, 2010.
- Twain, Mark. *Adventures of Huckleberry Finn*. Oxford University Press, 2008 [1884].
- Twain, Mark. *Die Abenteuer Huckleberry Finns (dem Kameraden von Tom Sawyer)*. Prev. H. Hellwag, Hendel, 1902.
- Twain, Mark. *Die Abenteuer des Huckleberry Finn*. Prev. Ulrich Johannsen, Droemer, 1958 [1913].
- Twain, Mark. *Huckleberry Finns Abenteuer*. Prev. Lore Krüger, Kriterion-Verlag, 1989 [1963].
- Twain, Mark. *Abenteuer von Huckleberry Finn*. Prev. Friedhelm Rathjen, Haffmans Verlag, 1997.
- Walker, Alice. *The Color Purple*. Simon and Schuster, 1982.
- Walker, Alice. *Die Farbe Lila*. Prev. Helga Pfetsch, Dt. Bücherbund, 1986.
- Wright, Richard. *Uncle Tom's Children*. Harper and Row Publishers, 1965 [1938].
- Wright, Richard. *Onkel Toms Kinder*. Prev. H. Rosbaud, Verlag Volk und Welt, 1967 [1949].

LITERATURA

- Arndt, Susan. »Neger_in«. *Wie Rassismus aus Wörtern spricht. (K)Erben des Kolonialismus im Wissensarchiv deutsche Sprache. Ein kritisches Nachschlagewerk*, ur. Susan Arndt in Nadja Ofuatey-Alazard, Unrast Verlag, 2012, str. 654–657.
- Arndt, Susan, in Ulrike Hamann. »Mohr_in«. *Wie Rassismus aus Wörtern spricht. (K)Erben des Kolonialismus im Wissensarchiv deutsche Sprache. Ein kritisches Nachschlagewerk*, ur. Susan Arndt in Nadja Ofuatey-Alazard, Unrast Verlag, 2012, str. 649–653.
- Asim, Jabari. *The N Word. Who Can Say It, Who Shouldn't, and Why*. Houghton Mifflin, 2007.
- Bakker, Matthijs, et al. »Shifts«. *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*, ur. Mona Baker in Gabriela Saldanha, 2. izd., Routledge, 2009, str. 269–274.

- Berman, Antoine. »La retraduction comme espace de la traduction«. *Palimpsestes*, let. 13, št. 4, 1990, str. 1–7.
- Fernández López, Marisa. »Translation Studies in Contemporary Children's Literature: A Comparison of Intercultural Ideological Factors«. *Children's Literature Association Quarterly*, let. 25, št. 1, 2000, str. 29–37.
- Heilbron, Johan. »Structure and Dynamics of the World System of Translation«. *UNESCO, International Symposium »Translation and Cultural Mediation«, February 22–23, 2010*, https://ddd.uab.cat/pub/1611/1611_a2015n9/1611_a2015n9a4/Heilbron.pdf. Dostop 10. 4. 2026.
- Hill, Jane H. *The Everyday Language of White Racism*. Wiley-Blackwell, 2008.
- Hofmann, Bettina. »Uncle Tom's Cabin in Germany: A Children's Classic«. *Zeitschrift für Anglistik und Amerikanistik*, let. 53, št. 4, 2005, str. 353–368.
- Hughes, Geoffrey. *An Encyclopedia of Swearing. The Social History of Oaths, Profanity, Foul Language, and Ethnic Slurs in the English-speaking World*. M. E. Sharpe, 2006.
- Karolides, Nicholas J., et al. *120 Banned Books. Censorship Histories of World Literature*. 2. izd., Checkmark Books, 2011.
- Kennedy, Randall. *Nigger. The Strange Career of a Troublesome Word*. Vintage Books, 2003.
- Kujawska-Lis, Ewa. »Turning *Heart of Darkness* into a Racist Text: A Comparison of Two Polish Translations«. *Conradiana*, let. 40, št. 2, 2008, str. 165–178.
- Lavoie, Judith. »Huckleberry Finn in French: A Translation Project«. *Similarity and Difference in Translation*, ur. Stefano Arduini in Robert Hodgson, Guaraldi, 2004, str. 245–256.
- Mastropierro, Lorenzo. *Corpus Stylistics in »Heart of Darkness« and Its Italian Translations*. Bloomsbury Publishing, 2017.
- Mshaweh, Raecfa, in Sanaa Benmessaoud. »Colonialism and Race in Arabic Translation: The Case of Joseph Conrad's *Heart of Darkness*«. *Cogent Arts & Humanities*, let. 11, št. 1, 2024, str. 1–15.
- Newton Bruzza, Elaine Renee. *Culture Marked. Racist Epithets in Translations of Mark Twain's »Adventures of Huckleberry Finn«*. 2011. Universitat Pompeu Fabra, magistrsko delo.
- »Nigger.« *Meyers Großes Konversations-Lexikon*, zv. 14, Bibliographisches Institut, 1908, str. 689. *Zeno.org*, <http://www.zeno.org/nid/2000715559X>. Dostop 16. 4. 2026.
- Poenicke, Anke. *Afrika realistisch darstellen. Diskussionen und Alternativen zur gängigen Praxis, Schwerpunkt Schulbücher*. 2. izd., Konrad-Adenauer-Stiftung, 2003.
- Raeithel, Gert. »Negro, Black, Afro-American«. *Gazette*, št. 21, 2009, str. 101–102.
- Rattansi, Ali. *Racism. A Very Short Introduction*. Oxford University Press, 2007.
- Rohringer, Maria. *Rassismus wie vom Wind(e) verweht? Darstellung schwarzer Romanfiguren in erster und zweiter deutscher Übersetzung von »Gone with the Wind«*. 2021. Universität Graz, magistrsko delo.
- Sow, Noah. »Farbig/e«. *Wie Rassismus aus Wörtern spricht. (K)Erben des Kolonialismus im Wissensarchiv deutsche Sprache. Ein kritisches Nachschlagewerk*, ur. Susan Arndt in Nadja Ofuately-Alazard, Unrast Verlag, 2012, str. 684–686.
- Sow, Noah. »Schwarz: ein kurzer vergleichender Begriffsratgeber für Weiße«. *Wie Rassismus aus Wörtern spricht. (K)Erben des Kolonialismus im Wissensarchiv deutsche Sprache. Ein kritisches Nachschlagewerk*, ur. Susan Arndt in Nadja Ofuately-Alazard, Unrast Verlag, 2012, str. 608–610.
- Tachtiris, Corine. *Translation and Race*. Routledge, 2024.
- Trupej, Janko. »Odnos do temnopoltih v slovenskih literarnih prevodih«. *Zgodovina slovenskega literarnega prevoda I. Pregled zgodovinskega razvoja*, ur. Nike Kocijančič

- Pokorn et al., Založba Univerze v Ljubljani / Cankarjeva založba, 2023, str. 395–410.
- Trupej, Janko. »Prevajanje rasističnega diskurza o temnopoltih v slovenščino«. *Primerjalna književnost*, let. 37, št. 3, 2014, str. 89–109.
- Trupej, Janko. »The Significance of Racial Terms in Sinclair Lewis's *Kingsblood Royal* and Its Translations into German, Serbo-Croatian and Slovenian«. *Arbeiten aus Anglistik und Amerikanistik*, let. 42, št. 1, 2017, str. 121–139.
- Trupej, Janko. »Strategies for Translating Racist Discourse About African-Americans into Slovenian«. *Babel*, let. 63, št. 3, 2017, str. 322–342.
- van Leuven-Zwart, Kitty M. »Translation and Original: Similarities and Dissimilarities, I«. *Target*, let. 1, št. 2, 1989, str. 151–181.
- Venuti, Lawrence. *The Translator's Invisibility. A History of Translation*. Routledge, 1995.
- Weissbrod, Rachel. »Coping with Racism in Hebrew Literary Translation«. *Babel*, let. 54, št. 2, 2008, str. 171–186.
- Zlatnar Moe, Marija, et al. *Center in periferija. Razmerja moči v svetu prevajanja*. Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2015.

Attitudes Towards African Americans in Select German Translations of American Literature

Keywords: literary translation / American literature / German translations / racist discourse / racial terminology / African Americans / black people / retranslations

This article examines how racial terminology and racist discourse about African Americans have been translated into German. The study covered 25 translations of the following literary works: *Uncle Tom's Cabin*, *The Adventures of Tom Sawyer*, *Adventures of Huckleberry Finn*, *Light in August*, *Gone with the Wind*, *Of Mice and Men*, *Uncle Tom's Children*, *Kingsblood Royal*, *Invisible Man*, *In Cold Blood*, *The Color Purple*, *Beloved*, and *Roll of Thunder, Hear My Cry*. The analysis showed that in translations published from the 1850s to the present decade, explicitly racist discourse was only occasionally softened through omissions or other types of shifts. Pejorative terms for African Americans were largely retained, while the once-neutral terms "negro" and "colored" were often translated as *Neger* and *Farbiger/farbig*, which were also the standard German terms at one time but have gradually become derogatory since the 1970s. As a result, some recent German translations or retranslations contain more negative terms for black people than the older translations and the source texts did when they were first published. A comparison with a previous study on the translation of the same literary works into Slovenian showed that the German translations were less frequently

adapted to the conventions of the target culture than the Slovenian translations. This finding challenges the theory that domesticating translation strategies are used more often in central languages than in peripheral ones.

ZAHVALE

Raziskavo je omogočila štipendija DAAD za podoktorsko raziskovanje na Univerzi v Tübingenu.

IZJAVA O DOSTOPNOSTI RAZISKOVALNIH PODATKOV

Podatki, na katerih temelji ta članek, so na voljo v repozitoriju ResearchGate.

URL: https://www.researchgate.net/publication/402706259_Elektronski_dodatek_k_clanku_-_Odnos_do_Afroamericanov_v_izbranih_nemskih_prevo-dih_ameriske_literature

1.01 Izvirni znanstveni članek / Original scientific article

UDK 81'255.4:141.74

821.111(73).09:81'255.4=112.2

DOI: <https://doi.org/10.3986/pkn.v49.i1.05>